

Dôvodová správa

Nárast počtu cudzincov predstavuje pre mestá výzvy, ktoré sú porovnateľné s inými demografickými procesmi, ako je napríklad starnutie populácie. Podľa údajov ÚHCP¹ žilo ku koncu roka 2023 v Košiciach celkovo 21 964 cudzincov, čo tvorí približne 9,8 % celkovej populácie mesta. Tento proces môže byť prínosom, ale prináša so sebou aj riziká, ktoré musí samospráva zohľadniť a následne reagovať na vzniknuté situácie. Situácia cudzincov prichádzajúcich do Košíc je špecifická, keďže sa líši od situácie osôb prichádzajúcich z iných regiónov Slovenska. Majú odlišný právny status a čelia kultúrnym a sociálnym výzvam

Vzhľadom na všeobecné starnutie populácie na Slovensku a odchod domácej populácie, je migrácia zo zahraničia jednou z možností ako môžu byť tieto demografické procesy zmiernené. Zároveň je nutné pochopiť, že migrácia v rôznej intenzite tu vždy bola, je a bude, tak ako ľudia z Košíc dočasne alebo na trvalo odchádzajú, tak aj ľudia z iných krajín prichádzajú do nášho mesta. Dôležité je migráciu adekvátne manažovať a vytvárať podmienky na integráciu ľudí, ktorí prichádzajú.

Skúsenosti z iných krajín ukazujú, že cudzinci, ktorí sa usadia v meste na určitý čas alebo natrvalo, znamenajú prínos pre život v meste, či už prínos demografický, ekonomický, kultúrny alebo sociálny.

Z demografického hľadiska je štruktúra populácie cudzincov charakteristická tým, že v porovnaní s domácou populáciou dominujú ľudia v produktívnom veku, ktorí skôr do spoločnosti prispievajú svojou ekonomickou aktivitou, ako čerpajú (napr. rôzne verejné služby, príspevky a pod.). Avšak výzvy z posledných rokov nám prinášajú aj iný pohľad na túto problematiku (štruktúra populácie odídencov z Ukrajiny je trochu špecifická). Aj tu ale veľký podiel tvoria ľudia v produktívnom veku, vo veľkej miere s kvalitným vzdelaním a vysokou odbornosťou, ktorých potenciál často ostáva nevyužitý. Veľkú skupinu tvoria aj deti a mladí ľudia do 18 rokov, pre ktoré je potrebné vytvoriť príležitosti a poskytnúť im podporu, aby sa po skončení štúdia a v dospelosti mohli uplatniť v našom meste. Je však potrebné brať do úvahy aj to, že príchod utečencov z Ukrajiny so sebou môže priniesť aj ohrozené skupiny ľudí, ako sú napríklad matky s deťmi, či seniori. Mesto musí byť pripravené aj nato, že podobná kríza sa môže v budúcnosti opakovať.

Čo sa týka ekonomického prínosu cudzinci sú často ochotní vykonávať prácu, ktorá z rôznych dôvodov nie je zaujímavá pre domácu populáciu, zaplňajú pracovné miesta a sektory, kde dopyt po pracovnej sile prevyšuje ponuku. Cudzinci zamestnaní alebo podnikajúci v meste Košice prispievajú do miestneho hospodárstva rovnako ako domáci obyvatelia prostredníctvom daní a odvodov. Tí, ktorí podnikajú, často prinášajú nové služby a produkty, ktoré oživujú miestnu ekonomiku a spestrujú dostupnú ponuku, často vytvárajú pracovné príležitosti aj pre domáce obyvateľstvo. Tu je nutné, aby samospráva robila aktívne kroky k tomu, aby sa zmenil systém prerozdelenia podielových daní.

Cudzinecké komunity žijúce v meste so sebou prinášajú aj kúsok svojej kultúry a spestrujú v meste aj možnosti v oblasti stravovania, služieb alebo kultúrnych podujatí. Rozmanitosť prináša pre samosprávu výzvu v podobe podpory vytváranie sociálne súdržného spoločenstva a mesta, kde sa všetci cítia dobre. Samospráva musí aktívne podporovať sociálnu súdržnosť a nečakať až vzniknuté problémy. Mesto Košice je historicky multikultúrne, žijú v ňom rozmanité národnosti a môže na tejto svojej charakteristike stavať a spraviť z nej svoju silnú stránku.

¹ Údaje poskytol Úrad hraničnej a cudzineckej polície na vyžiadanie.

Úloha samosprávy a ďalších lokálnych aktérov pri integrácii cudzincov je dôležitá, pretože integračné aktivity sa nedajú efektívne realizovať na celoštátnej úrovni. Samosprávy sú k svojim obyvateľom, a teda aj cudzincom, najbližšie a preto môžu vytvárať najefektívnejšie opatrenia.

Okrem toho, že samospráva vykonáva svoje bežné kompetencie a agendu, plánuje aj rozvoj mesta na niekoľko rokov dopredu. Krízové momenty (vojna na Ukrajine a príchod utečencov) alebo zlomové situácie (príchod veľkého investora) môžu priniesť výrazné zmeny populácie mesta, na ktoré je potrebné sa pripraviť a už vopred plánovať niektoré opatrenia.

V téme integrácie cudzincov si samospráva potrebuje naformulovať svoju víziu a plán. Vytvorením koncepčného dokumentu, dáva najavo, že počíta aj so svojimi obyvateľmi, ktorí majú cudzinecký pôvod a zároveň si vytvára základ, na ktorom môže rozvíjať svoje aktivity a realizovať konkrétne opatrenia.

K vypracovanej stratégii integrácie cudzincov sa dňa 03.09.2024 uskutočnila konferencia „Spájame Košice“ na ktorej sa zúčastnili kľúčoví partneri, s ktorými bola táto stratégia vytvorená. Témou konferencie bolo určenie priorít stratégie a vytvorenie akčného plánu integrácie cudzincov v meste Košice na najbližšie obdobie. Výsledky činnosti pracovných skupín tejto konferencie boli spracované do akčného plánu integrácie cudzincov v meste Košice. V akčnom pláne sú stanovené konkrétne kroky, ktoré samospráva vykoná v rokoch 2025/2026 v oblasti integrácie cudzincov žijúcich na území mesta Košice.

Akčný plán predpokladá v rámci organizačnej štruktúry Magistrátu mesta Košice aj vytvorenie nového referátu „**Centra podpory cudzincov**“ od 1.1.2025. Keďže činnosť Centra je prierezová a pokrýva oblasť školstva, sociálnu, kultúry atď., bude rámci organizačnej štruktúry podliehať riaditeľovi Magistrátu.

Centrum bude cudzincom v meste Košice poskytovať rôzne služby sociálneho, komunitného, informačného charakteru. Šiesti pracovníci budú pokrývať informačnú, sociálnu, riadiacu, koordinačnú činnosť centra a bude koordinovať s ostatnými oddeleniami a referátmi Magistrátu mesta Košice problematiku, ktorá sa bezprostredne týka cudzincov v meste Košice. Súčasťou referátov bude Kancelária prvého kontaktu pre cudzincov a KO-S-I-CE (KOntaktné Spoločensko-Informačné CEntrum). Obe tieto služby sú overené a fungujú už rok. Financovanie celého Centra podpory cudzincov je na obdobie od 01.01.2025 do 30.06.2026 zabezpečené prostredníctvom NP „Integrácia občanov tretích krajín“.

Prijatie Stratégie integrácie cudzincov a následné schválenie akčného plánu integrácie cudzincov je kľúčovým krokom smerujúcim k efektívnej a udržateľnej integrácii cudzincov žijúcich v našom meste. Súčasný demografický trend a rastúci počet cudzincov v Košiciach vytvárajú nové výzvy, ale aj príležitosti, ktoré vyžadujú komplexný a systematický prístup k ich integrácii.

Význam prijatia stratégie a akčného plánu:

1. Základ pre realizáciu akčného plánu:

- Prijatie stratégie integrácie cudzincov vrátane akčného plánu vytvorí základ pre realizáciu aktivít ktoré bude mesto v krátkodobom horizonte realizovať v oblasti integrácie cudzincov. Implementácia stratégie vytvorí základ pre získavanie finančných prostriedkov na tieto aktivity z rôznych (vrátane externých) zdrojov.

2. Rastúca diverzita obyvateľstva:

- Košice sa stávajú stále rozmanitejším mestom s významným nárastom počtu cudzincov, ktorí prichádzajú za prácou, štúdiom, či lepšími životnými podmienkami. Ich prítomnosť obohacuje kultúrnu dynamiku mesta, avšak vyžaduje tiež prispôsobenie mestských služieb a politík, aby sa predišlo sociálnym napätiam a zabezpečila inkluzívna spoločnosť.

3. Zabezpečenie sociálnej súdržnosti:

- Efektívna integrácia je nevyhnutná pre udržanie sociálnej súdržnosti. Prijatie stratégie umožní znížiť potenciálne riziká konfliktov a podporí harmonické spolužitie obyvateľov rôznych kultúr. Posilníme tým vzájomné porozumenie, toleranciu a rešpekt medzi všetkými obyvateľmi mesta.

4. Podpora ekonomického rozvoja:

- Cudzcinci predstavujú významný potenciál pre ekonomický rozvoj mesta. Ich integrácia do pracovného trhu môže priniesť nové zručnosti, inovácie a rozšíriť ekonomickú základňu mesta. Stratégia sa zameriava na odstránenie bariér, ktoré cudzincom bránia v prístupe k zamestnaniu, vzdelaniu a podnikaniu.

5. Prístup k finančným zdrojom:

- Schválením stratégie a akčného plánu sa mesto Košice dostane do lepšej pozície pre získavanie národných a európskych fondov určených na integráciu cudzincov. Tieto zdroje umožnia realizáciu projektov, ktoré sú zamerané na zlepšenie infraštruktúry a služieb podporujúcich integráciu.

6. Pripravenosť na budúcnosť:

- Dlhodobá stratégia pripraví Košice na budúce demografické zmeny a zabezpečí, že mesto bude pripravené reagovať na potreby všetkých svojich obyvateľov. Proaktívnym prístupom môžeme predchádzať problémom a vytvárať inkluzívne prostredie pre budúce generácie.

7. Posilnenie komunitného života:

- Integrované programy a aktivity podporia komunitný život a poskytnú cudzincom príležitosti na aktívne zapojenie sa do spoločenského života. To prispeje k vytváraniu silných, zjednotených komunít, ktoré sú základom pre stabilitu a prosperitu mesta.

Spracoval: JUDr. Roman Dohovič

V Košiciach, dňa 19.11.2024